

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้โครงการประชาสัมพันธ์ นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล กรณีศึกษาผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อโครงการนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามขั้นตอนโครงการนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์โครงการนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองที่นำนักเรียนเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดพื้นที่ของสำนักงานพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2552 จำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ผลการศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายผลการศึกษา ได้แก่ การแจกความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ (One Way ANOVA) (F-test) และการทดสอบหาความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 36 - 45 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.1- ม.6) มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มี

รายได้ 5,001 - 10,000 บาท ระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 ของสถาบันการศึกษา

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเปิดรับจากสื่อมวลชน ประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

การเปิดรับข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับอยู่ในระดับมาก โดยเปิดรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุประสงค์ของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี มากที่สุดรองลงมา เปิดรับรายละเอียดเกี่ยวกับรายการที่รัฐบาลจัดสรร ได้แก่ ค่าหนังสือเรียน ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน สำหรับข้อมูลที่มีการเปิดรับในระดับปานกลาง ได้แก่ ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าธรรมเนียมให้กับโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ช่องทางการขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

สำหรับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยประเด็นที่มีความรู้สูงในอันดับแรกคือ ประเด็นนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เป็นนโยบายเร่งด่วนด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของรัฐบาล รองลงมามีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่รัฐบาลจัดสรรให้ 5 รายการ ได้แก่ ค่าธรรมเนียมในรูปแบบเงินอุดหนุน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และค่าเครื่องแบบนักเรียน ส่วนประเด็นที่มีการรับรู้หรือมีความรู้้น้อย ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาลในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ในส่วนของทัศนคติที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี นั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล โดยเห็นว่านโยบายฯ ดังกล่าว สามารถช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้ สามารถทำให้เยาวชนทั่วประเทศมีการเรียนรู้อย่างเหมาะสมภาคเท่าเทียมกันช่วยให้บุตรหลานได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนโดยไม่มีเหตุการณ์ออกกลางคัน

ในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามขั้นตอนของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างถูกต้องของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ถูกต้องเพียง 1 ขั้นตอนเท่านั้น คือ ขั้นตอนแรกผู้ปกครองต้องนำนักเรียนไปสมัครเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนภายในวันที่ 9 มิถุนายน 2552 โดยตอบขั้นตอนนี้ได้ถูกต้องได้

จำนวน 178 คน ส่วนที่เหลือ กลุ่มตัวอย่างยังไม่สามารถลำดับขั้นตอนการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีเพียง 24 คน เท่านั้นที่สามารถลำดับได้ถูกต้องทั้ง 5 ขั้นตอน

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างได้มีข้อคิดเห็น และเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการนโยบายฯ นี้เพื่อใช้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเหมาะสม และต่อเนื่อง ควรเพิ่มรายละเอียด ขั้นตอนและระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน ควรทำให้โปร่งใส และรวดเร็ว เพิ่มทุนการศึกษาให้เด็กยากจนมากขึ้น รัฐควรชี้แจงข้อปฏิบัติการรับสิทธิ์เรียนฟรีคืออะไร มีขั้นตอนอย่างไรตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างไร ขั้นตอนปฏิบัติมีอะไรบ้าง และต้องการให้พัฒนาคุณภาพของเด็กไทยด้วย เพื่อจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของประเทศชาติ ในอนาคต และต้องการให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณอุดหนุนสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานตัวแปรต่าง ๆ พบผลโดยสรุป ดังนี้ ตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์นโยบายฯ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระดับชั้นในปกครองไม่แตกต่างกัน มีเพียงอาชีพเท่านั้นที่แตกต่างกัน ทำให้การเปิดรับสื่อไม่แตกต่างกัน

ตัวแปรการเปิดรับสื่อโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาลของผู้ปกครอง โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อ พบว่า การเปิดรับจากทุกสื่อ โดยสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำ รองลงมา การเปิดรับจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก การเปิดรับจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก และการเปิดรับจากสื่อใหม่ (เว็บไซต์) มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ตัวแปรความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามขั้นตอนนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างถูกต้อง โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 36 - 45 ปี มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.1- ม.6) ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ค่อนข้างต่ำ คือระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท แสดงให้เห็นอย่างสอดคล้องกับข้อมูลอ้างอิงไว้ในบทที่ 1 ว่า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างใช้แรงงาน มีรายได้ต่ำ ซึ่งจากลักษณะประชากรศาสตร์ดังกล่าว ย่อมส่งต่อการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยเปิดรับจากสื่อประเภทสื่อมวลชนมากที่สุด รองลงมาจากสื่อบุคคล สื่อใหม่ (เว็บไซต์) และสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลของแคลปเปอร์ (Klapper) ที่กล่าวว่า บุคคลมีความแตกต่างด้านบุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป และมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการยอมรับการสื่อสารที่ถูกส่งมาจากผู้ส่งสารคือ ภูมิหลังการเปิดรับสื่อ ที่เป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารและเป็นนิสัยที่ทำให้การเปิดรับสื่อไม่เหมือนกัน

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเปิดรับจากสื่อมวลชนประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุดซึ่งเป็นสื่อที่ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องมีระดับการศึกษาสูง เป็นสื่อที่สามารถหาได้ง่าย และดึงดูดความสนใจมากที่สุด รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง ตามลำดับ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้รับสารสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับข้อจำกัดในเรื่องของการเปิดรับสื่อของผู้รับสารในลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำ และรายได้ต่ำ มักเปิดรับสื่อที่เป็นพื้นฐานทั่วไปที่จะสามารถหาได้ง่าย สามารถรับรู้ได้จากกรรมมองเห็นและการได้ยิน ซึ่งได้แก่ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง นั่นเอง

นอกจากนี้ สื่อที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ ได้แก่ สื่อบุคคล ซึ่งเป็นสื่อที่มักมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในลักษณะสื่อที่มีความใกล้ชิด ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับปานกลาง เนื่องจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีระดับการศึกษาต่ำ และรายได้ต่ำ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตต้องประกอบอาชีพหาเช้ากินค่ำ ทำให้ไม่มีเวลาในการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี โดยตรง จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร โดยคุณสมบัติของสื่อบุคคลนั้น สามารถควบคุมการเปิดรับ และสร้างความสนใจของผู้รับสารได้มากกว่าสื่อชนิดอื่น ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ผู้ปกครองได้รับรู้นโยบายเรียน 15 ปี จากกลุ่ม

อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความเข้าใจในรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ได้ค่อนข้างมากในระดับหนึ่งซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของสื่อที่กล่าวว่า สื่อบุคคลมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรมของผู้รับสารได้ดีมากกว่าสื่ออื่นๆ สอดคล้องกับการศึกษาของแคทซ์ และลาร์ซาร์สเฟลด์ (Katz, & Lazarsfeld) ที่เห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด สื่อบุคคลจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้น สร้างความเข้าใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญกว่าในชั้นของการรับรู้ และอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

สำหรับสื่อใหม่ (เว็บไซต์) จากผลการศึกษา พบว่าผู้ปกครองเปิดรับในระดับปานกลาง ซึ่งสื่อประเภทนี้สามารถส่งข่าวสารได้จำนวนมากตามกำหนดของผู้ส่งสาร สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปได้ทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็วในระยะทางที่ไร้ขีดจำกัดตลอด 24 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีระดับการศึกษาต่ำ รายได้น้อย ดังนั้น พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อประเภทนี้จึงถูกจำกัด

สำหรับสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ มีการเปิดรับข้อมูลจากสื่อประเภทนี้ ในภาพรวมระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ จึงไม่สามารถอ่านคู่มือหรือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการจัดแจกให้ หรือรวมทั้งไม่ใช่โทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูลจากระบบ Call Center ซึ่งเป็นลักษณะการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยี แต่กลับรับรู้จากป้ายประชาสัมพันธ์ที่ติดตั้งไว้ในบริเวณโรงเรียนที่เข้าร่วมนโยบายฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาแนวคิดลักษณะประชากรศาสตร์ที่พบว่าคนมีการศึกษาสูงมักเปิดรับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ และสื่อที่ใช้เทคโนโลยีมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งการที่จะให้กลุ่มเป้าหมายรับสื่อเฉพาะกิจนี้ ต้องมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์อย่างครบถ้วนกระบวนการ วางแผนเชิงรุก และสร้างความน่าสนใจในรูปแบบต่างๆ ให้ได้มากที่สุด จึงเห็นได้ว่าพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของกลุ่มตัวอย่างนั้นสอดคล้องไปตามแนวคิดของ

พรทิพย์ วรกิจโกศาทร (2526, น. 32) ได้กล่าวว่า การเปิดรับสื่อของผู้รับสารนั้น จะเลือกเปิดรับสื่อตามลักษณะที่หาได้ง่าย ที่ตนเองสะดวก ตามความเคยชิน และเป็นสื่อที่สอดคล้องกับความรู้ ทัศนคติของตนเอง

ดังนั้น จากการใช้สื่อต่าง ๆ ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล ที่เน้นการใช้เครื่องมือการสื่อสารที่หลากหลาย โดยรูปแบบมีทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อใหม่ และสื่อเฉพาะกิจ เป็นการเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับการศึกษา พรทิพย์ พิมลสินธุ์ ที่พบว่าขั้นตอนในการ

ประชาสัมพันธที่เริ่มจากการทำวิจัย การวางแผน การสื่อสาร และการประเมินผลนั้น ในขั้นตอนของการสื่อสารผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึงการเลือกใช้สื่อต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงคุณสมบัติ (ข้อดี/ข้อจำกัด) ของสื่อโดยอาศัยว่าสื่อแต่ละประเภทจะมีประสิทธิภาพในการเข้าถึงผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วางแผนประชาสัมพันธจะต้องคำนึงถึงในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ และควรเลือกประเภทสื่อที่สามารถควบคุมได้ มีการประสมประสานกันอย่างเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง แต่จะต้องพิจารณาถึงงบประมาณ วัตถุประสงค์ ประเภทกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาของข่าวสาร รวมถึงความพร้อมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเวลาดำเนินการด้วย

ในส่วนการรับรู้เกี่ยวกับระดับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยประเด็นที่มีความรู้สูงส่วนใหญ่มักมีความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อตนเองโดยตรง อาทิ เงินอุดหนุน ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และค่าเครื่องแบบนักเรียน และการขอรับเงินเพื่อจัดซื้อรายการค่าอุปกรณ์การเรียน และเครื่องแบบนักเรียนเองได้ โดยต้องเก็บรวบรวมหลักฐานใบเสร็จรับเงินเป็นสำคัญ หรือแสดงหลักฐานที่เป็นอุปกรณ์ที่ดำเนินจัดซื้อเองจริง ในระยะเวลาก่อนเปิดภาคการเรียนที่ 1 / 2552 เป็นต้น ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษา แชรรมมบี (Schramm) ในแนวคิดเกี่ยวกับการรับสารจะเลือกรับข่าวสารโดยผู้รับสารจะประเมินสารประโยชน์ที่ตอบสนองของวัตถุประสงค์ของตนเอง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองมักจะสนใจในประเด็นเกี่ยวข้องกับการเงินที่เป็นค่าใช้จ่าย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนที่ผู้ปกครองให้ความสนใจ มีความกังวลใจ เป็นอันดับต้น ๆ

ส่วนทัศนคติที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายดังกล่าวมีผลกระทบทางบวกกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ดังนั้นย่อมได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชนส่วนใหญ่

ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามได้ไม่ถูกต้องครบทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่เปิดรับสื่อที่มีเนื้อหารายละเอียดชี้แจงเผยแพร่ขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ซึ่งสื่อเหล่านั้นได้แก่ สื่อเฉพาะกิจ สื่อใหม่ และสื่อบุคคล โดยเฉพาะประสิทธิภาพของสื่อบุคคลนั้นจะส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจ ได้ดีที่สุดในแต่ทั้งนี้ ผลการศึกษาในการเปิดรับสื่อดังกล่าวนั้นอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยใช้ทฤษฎี KAP ที่ว่าบุคคลมักปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดี ต่อเรื่องดังกล่าว และเรื่องต่าง ๆ นั้น

จะต้องไม่มีความซับซ้อนและยุ่งยากต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งจากการประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแม้ว่าเนื้อหาของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จะมีประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติมีความซับซ้อน ค่อนข้างมาก ประกอบกับผู้รับสารมีการศึกษาต่ำ ดังนั้น จึงทำให้ความเข้าใจเรื่องของการลำดับขั้นตอนจึงมีความสับสนอยู่

ในส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับชั้นในปกครอง จะมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาลแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Klapper ที่ค้นพบว่าความแตกต่างของบุคคลที่มีอยู่ในฐานะผู้รับสาร จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้สื่อ โดยอธิบายว่าบุคคล (Individual) มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ทัศนคติ สติปัญญา และความสนใจ เป็นต้น และความแตกต่างนี้ยังขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น สาร (Message) จะมีอิทธิพลมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้รับสารเป็นสำคัญ

สำหรับสมมติฐานการเปิดรับข่าวสารประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อใหม่ มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาลนั้น ผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาลของผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Mcquail) ที่พบว่าผลกระทบของการสื่อสารนั้น จะกระทบกับ The Attention Effect กล่าวคือกระทบต่อผู้รับสารในการแยกข่าวสาร เนื่องจากผู้รับสารเลือกที่จะรับในสิ่งที่ตนมีความสนใจ โดยตัดสินใจจากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา กระทบต่อ The Main Effect กระทบด้านการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของผู้รับสาร และกระทบต่อ The Action Effect กระทบต่อการแสดงพฤติกรรม นั่นเอง

ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผู้ส่งสารมุ่งหวังที่จะให้บังเกิดผลทางการสื่อสาร คือ ผู้รับสารมีความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติตามขั้นตอนของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นผลของการสื่อสารที่พึงประสงค์ดังกล่าว ย่อมจะมาจากกาที่ผู้ปกครองได้รับข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในลำดับแรก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ จะได้รับการเผยแพร่ไปยังผู้รับสารได้โดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย และเมื่อสื่อดังกล่าวได้รับการเผยแพร่ไปยัง

ผู้ปกครองแล้ว ผู้ปกครองถือเป็นผู้รับสารที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ของการสื่อสารโดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ หรือผลของการสื่อสารทั้งหมดโดยรวมจะรับทราบข่าวสารที่เผยแพร่หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับหน้าที่ผู้ปกครองจะเลือกเปิดรับสื่อหรือไม่ ซึ่งนอกจากผู้ปกครองจะพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งสารคือรัฐบาลหรือผู้ส่งสารแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความสนใจ แรงจูงใจหรือวัตถุประสงค์ที่คาดหวังว่าจะได้รับการสื่อสาร ตลอดจนประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว รวมทั้งความพร้อมที่จะเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อ นั้น ๆ อีกด้วย

สำหรับสมมติฐานความรู้ และความเข้าใจของผู้ปกครอง ที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี นั้นพบว่า ความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามขั้นตอนนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกันและสัมพันธ์กันในระดับต่ำ กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองนักเรียนมีระดับความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้การปฏิบัติตามขั้นตอนนโยบายเรียนฟรี 15 ปีฯ อย่างถูกต้องน้อยลง แต่ทั้งนี้ร้อยละเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของซิมบาร์โด และคณะ (Zimbardo, et al., 1977, p. 36) ที่พบว่า ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมมีความเชื่อมโยงกันการเปลี่ยนทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้ามีความรู้ ความเข้าใจ ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนแปลงตามมา

ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะประชากรศาสตร์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ และรายได้น้อย จึงมีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับสื่อคือ เปิดรับสื่อโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้มีความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลางตามไปด้วย แต่เนื่องจากผู้รับสารมีทัศนคติเชิงบวก เนื่องจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมีพฤติกรรมในการปฏิบัติตามขั้นตอนตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี นั้นได้เพียงบางขั้นตอนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโรเจอร์ (Rogers, 1969, p. 12) ที่พบว่า ในบางครั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม หรือ KAP-GAP ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป เมื่อมีการสื่อสารยิ่งก่อให้เกิดความรู้ และทัศนคติในทางบวกต่อข่าวสารที่เผยแพร่แล้ว แต่ในขั้นตอนการการปฏิบัติ อาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ แม้ว่าส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้ว ก็มักจะมีแนวโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป เพราะในบางกรณีอาจเกิด KAP-GAP ได้ กล่าวโดยสรุปคือ ในกรณีทั่วไปเมื่อบุคคลมีความรู้ ทักษะ

อย่างไร ก็จะต้องแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้และทัศนคติที่มีอยู่คือ จะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องหรือสัมพันธ์กัน แต่จะไม่เกิดขึ้นกันในทุกกรณี ดังผลจากการศึกษาในครั้งนี้ ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ที่เปิดรับจากสื่อประชาสัมพันธ์ในระดับโดยรวมต่ำ แต่มีทัศนคติเชิงบวกต่อนโยบายฯ เนื่องจากได้รับผลประโยชน์โดยตรง แต่กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้บางส่วนเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1. รัฐบาลควรมุ่งเน้นประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผ่านสื่อมวลชน ประเภทสื่อโทรทัศน์ และวิทยุมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาต่ำ และรายได้น้อย มักนิยมรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทละคร อาจมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และจดจำได้ดี ในช่วงเวลาก่อนรายการละคร ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูง ควรเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประเภทสื่อใหม่ และสื่อเฉพาะกิจ

2. รัฐบาลควรเน้นการสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองผ่านสื่อบุคคลมากขึ้น เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two Way Communication) ซึ่งจะสามารถทำให้มีการชี้แจงรายละเอียด และประเมินผลสะท้อนกลับ ของผู้ปกครองได้เป็นรายกรณี ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องอาศัยสื่อบุคคล อาทิเช่นจากโรงเรียน และนักเรียนเป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจอันจะส่งผลต่อแนวทางการปฏิบัติตามขั้นตอนนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ได้อย่างถูกต้อง

3. คู่มือประชาชน “นโยบายเรียนฟรี 15 ปี” เป็นสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งมีรายละเอียดครบถ้วนนั้น แต่ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาและรายได้น้อย ไม่นิยมเปิดรับสื่อประเภทนี้ รัฐบาลควรใช้สื่อบุคคลในการทำหน้าที่แจกสื่อเฉพาะกิจนี้ เพื่อนำมาประกอบเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองมากขึ้นขณะที่มีการติดต่อสื่อสารกัน

4. รัฐบาลควรเร่งชี้แจงผู้ปกครองในประเด็นที่ยังมีระดับความรู้ต่ำอยู่ คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุมที่สุด เนื่องจากรายละเอียดของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จะมีความแตกต่างไปตามประเภทของสถานศึกษา ดังนั้น อาจจัดทำตารางเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่สถานศึกษาแตกต่างกัน โดยเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ประเภทหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นสื่อที่ประชาชนนิยม

เข้าถึงประชาชนได้จำนวนมาก ราคาถูก สามารถจัดเก็บได้ หากผู้ประกอบการยังไม่เข้าใจ ก็ยังสามารถที่จะใช้เวลาในการศึกษาต่อได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างจากเดิม คือ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการของนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่มีรายได้สูง และการศึกษาสูง และศึกษากลุ่มตัวอย่างในทุกระดับการศึกษา ทุกระดับรายได้ ทุกอาชีพ และทุกประเภทสถานศึกษา เพื่อได้ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อที่หลากหลายมากขึ้น

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาล โดยมีรูปแบบการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียน เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง อันเป็นข้อมูลเชิงลึกยิ่งขึ้น ตลอดจนผลของการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงให้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

3. ควรศึกษาในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 1 ปี ต่อครั้ง เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงพัฒนาการวางแผนประชาสัมพันธ์นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของรัฐบาลต่อไป